

เรียนเรียง

และตรวจสอบ

โดยคณาจารย์ภาษาไทย

เข้าใจง่าย

พกพาสะดวก

ราชาศัพท์ และคำสุภาพ

ฉบับนักเรียน

จัดเรียง

เป็นหมวดหมู่

ค้นหาได้รวดเร็ว

คำสุภาพ

สำหรับสุภาพชน

เตรียมพร้อม
สำหรับการสอบ

O-NET

ระดับประถมศึกษา

และมัธยมศึกษา

เรียนเรียงโดย คณาจารย์ภาษาไทย
ควบคุมคุณภาพโดย บรรณาธิการอินโฟเควส

คำราชาศัพท์
และคำสุภาพ

คำนิยม

“คุณครูคิดว่า เหมาะสมกับการเป็นหนังสือที่ผู้เรียนจะใช้ประกอบการเรียนอย่างมาก มีเนื้อหาที่ครบถ้วน ตั้งแต่ประวัติความเป็นมา ประโยชน์ พร้อมกับตัวอย่างการนำไปใช้งาน ซึ่งแยกเป็นหมวดได้เหมาะสม ไล่เรียงอย่างดี นักเรียนจึงสามารถค้นหาคำศัพท์ได้อย่างรวดเร็ว ตัวอักษรมีขนาดใหญ่อ่านง่าย จึงเหมาะสำหรับนักเรียนและคุณครูผู้สอนทุกคน”

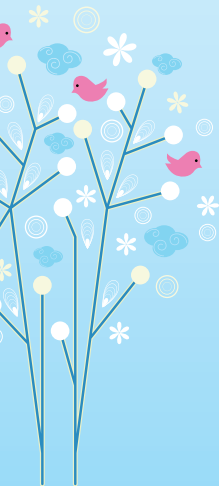
วิภาภรณ์ สุรียนนท์

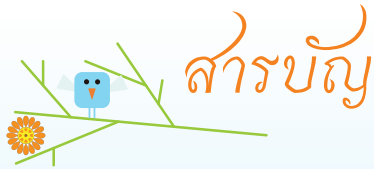
ครูภาษาไทยระดับประถมศึกษา

โรงเรียนพิชญศึกษา จ.นนทบุรี

โรงเรียนรางวัลพระราชทาน

ระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่ 3 ปีซ้อน

๑ คำราชาศัพท์	๙
ประวัติความเป็นมา	๙
ความหมายของคำราชาศัพท์	๑๐
ที่มาของคำราชาศัพท์	๑๐
ประโยชน์ของการศึกษาคำราชาศัพท์	๑๕
ชนิดของคำราชาศัพท์	๑๖
หลักการ และวิธีการใช้คำราชาศัพท์	๒๖
<hr/>	
๒ หมวดคำราชาศัพท์	๓๓
หมวดขัตติยะตระกูล	๓๓
หมวดร่างกาย	๔๐
หมวดเครื่องแต่งกาย	๔๙
หมวดเครื่องประดับ	๕๑
หมวดเครื่องใช้	๕๓
หมวดสถานที่	๕๙
หมวดอาหาร	๖๑

หมวดอาวุธ	๖๓
หมวดลักษณะนาม	๖๔
หมวดสรรพนาม	๖๗
หมวดคำกริยาราชศัพท์	๗๐
หมวดคำวิเศษณ์ราชศัพท์	๘๒

๓ การใช้งานคำราชศัพท์ในโอกาสต่างๆ	๘๓
คำราชศัพท์ที่เกี่ยวกับการพระราชพิธี	๘๓
การเขียนหนังสือถึงบุคคลต่างๆ	๑๐๓

๔ รวมคำราชศัพท์ (คำสามัญ-คำราชศัพท์)	๑๑๓
---	------------

๕ คำราชศัพท์สำหรับพระภิกษุสงฆ์	๑๙๐
สมณศักดิ์ของพระสงฆ์ไทย	๑๙๐

๖ คำสุภาพ	๑๙๙
คำสุภาพ	๑๙๙
คำศัพท์หมวดคำสุภาพ (คำสามัญ-คำสุภาพ)	๒๐๐

คำราชาศัพท์

ประวัติความเป็นมา

การใช้คำราชาศัพท์นั้นไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าเริ่มใช้มาตั้งแต่สมัยใด สันนิษฐานว่า คำราชาศัพท์นั้นอาจถูกนำมาใช้ในช่วงของพระราชวงศ์สุโขทัย ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากขอม จากการศึกษาสิ่งที่ถูกบันทึกในกฎหมายเทียรบาล เมื่อสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ แห่งกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. ๑๙๙๑-๒๐๓๑) ก็จะพบว่ามีการกำหนดให้ใช้ถ้อยคำในการกราบบังคมทูล กราบทูล คำที่ใช้เรียกสิ่งของเครื่องใช้สำหรับกษัตริย์ หรือพระบรมวงศานุวงศ์ ต่อมาจึงมีการเผยแพร่คำราชาศัพท์ให้ใช้กันโดยทั่วไป และขยายขอบเขตให้ครอบคลุมเหมาะสมกับบุคคลในแต่ละระดับของสังคม

ความหมายของคำราชาศัพท์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช ๒๕๔๒ ให้ความหมายของราชาศัพท์ไว้ว่า “คำราชาศัพท์” คือ คำเฉพาะที่ใช้สำหรับเพ็ดทูลพระเจ้าแผ่นดินและเจ้านาย ต่อมาหมายรวมถึงคำที่ใช้กับพระสงฆ์ ข้าราชการ และสุภาพชนด้วย ดังนั้นคำราชาศัพท์จึงนำไปใช้กับบุคคลดังต่อไปนี้

๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

๒. พระบรมวงศานุวงศ์

๓. พระภิกษุสงฆ์

๔. ข้าราชการ

๕. สุภาพชนทั่วไป

ที่มาของคำราชาศัพท์

แต่เดิมนั้นคำราชาศัพท์ถูกกำหนดไว้เพื่อใช้สำหรับพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ ดังนั้นการใช้คำไทยแท้เพียงอย่างเดียวจึงไม่เหมาะสมนัก ทั้งนี้เพราะคำไทยแท้เป็นคำพยางค์เดียว ขาดความสละสลวย ดังนั้นเราจึงได้มีการนำเอาภาษาอื่นๆ เข้ามาใช้เป็นคำราชาศัพท์

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ก็ยังมีการผสมผสานระหว่างคำไทยแท้กับคำภาษาอื่นเป็นคำราชาศัพท์ ดังนั้นคำราชาศัพท์ที่ใช้ในปัจจุบันจึงมีที่มาดังต่อไปนี้

คำราชาศัพท์ภาษาบาลี

ภาษาบาลีเป็นภาษาเก่าแก่ของอินเดีย พุทธศาสนิกชนยกย่องว่า ภาษาบาลีเป็นภาษาศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากใช้บันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้ในพระไตรปิฎก ดังนั้นคำหลายคำในภาษาบาลีถูกนำมาใช้เป็นคำราชาศัพท์ เช่น

คำราชาศัพท์	ความหมาย
พระราชมารดา	แม่
พระบรมราโชวาท	คำสอน
พระบาท	เท้า
พระราชอาสน์	ที่นั่งสำหรับนั่ง

คำราชาศัพท์จากภาษาสันสกฤต

ภาษาสันสกฤตเป็นภาษาโบราณของอินเดีย เป็นภาษาที่มีความงดงาม มีระเบียบแบบแผน อีกทั้งยังเป็นภาษาที่มีอยู่ในคัมภีร์พระเวทซึ่งพราหมณ์ใช้ในการติดต่อกับเทพเจ้า จึงถือเป็นภาษาศักดิ์สิทธิ์และคู่ควรกับพระเจ้าแผ่นดินที่เปรียบเสมือนสมมติเทพด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น

คำราชาศัพท์	ความหมาย
พระกรรม	หู
พระปฤษฎางค์	หลัง
พระราชปฏิสันถาร	ทักทาย
พระหฤทัย	หัวใจ

คำราชาศัพท์จากภาษาเขมร

ภาษาเขมรเป็นภาษาโบราณของชนชาติขอม ซึ่งในอดีตถือเป็นชนชาติที่มีความเจริญรุ่งเรืองสูงในทุกด้าน ตลอดจนมีศิลปวิทยาการแขนงต่างๆ รวมไปถึงด้านภาษา โดยขอมเชื่อกันว่าพระมหากษัตริย์นั้นดำรงอยู่ในฐานะสมมติเทพด้วย เหตุนี้ภาษาขอมจึงถูกนำมาใช้เป็นคำราชาศัพท์ เช่น

คำราชาศัพท์	ความหมาย
บรรทม	นอน
โปรด	ชอบ
เสวย	กิน

คำราชาศัพท์จากภาษาต่างชาติอื่นๆ

คำราชาศัพท์ที่ใช้ในปัจจุบันมีหลายคำที่ใช้คำทับศัพท์ หรือคำที่ผิดเพี้ยนมาจากภาษาต่างประเทศอื่นๆ โดยผ่านการติดต่อค้าขายในยุคสมัยต่างๆ เช่น

คำราชาศัพท์	ความหมาย	รับมาจาก
ทรงแบดมินตัน	เล่นแบดมินตัน	ภาษาอังกฤษ
พระสุจหนี่	ผ้าปูนั่ง	ภาษาเปอร์เซีย
พระเก้าอี้	ที่นั่งสำหรับนั่ง	ภาษาจีน

คำราชาศัพท์จากภาษาไทย

โดยปกติแล้วภาษาไทยจะไม่ใช้เป็นคำราชาศัพท์โดยตรง เนื่องจากภาษาไทยแท้เป็นคำพยางค์เดียว ขาดความสละสลวย ดังนั้นจึงใช้วิธีการผสมกับคำในภาษาไทย เพื่อให้กลายเป็นคำราชาศัพท์

คำไทย	คำราชาศัพท์	ความหมาย
รับ + สั่ง	รับสั่ง	คำสั่ง
ตั้ง + เครื่อง	ตั้งเครื่อง	ตั้งอาหาร
ข้าง + ต้น	ข้างต้น	ข้างของพระมหากษัตริย์
เรือ + ต้น	เรือต้น	เรือที่ใช้สำหรับกษัตริย์

นอกจากนี้ยังมีคำราชาศัพท์ที่เกิดจากการผสมคำภาษาไทยกับคำราชาศัพท์อื่นๆ เช่น

คำราชาศัพท์	ความหมาย
น้ำพระเนตร	น้ำตา
ลาดพระบาท	ผ้าปูลาดทางเดิน
ตามเสด็จ	ตามไป
ทอดพระเนตร	ดู

ประโยชน์ของการศึกษาคำราชาศัพท์

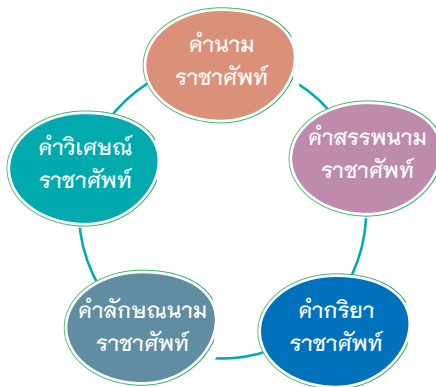
๑. ใช้คำราชาศัพท์ได้อย่างถูกต้อง : การใช้คำราชาศัพท์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับแต่ละบุคคลตามสถานะ โอกาส และขนบธรรมเนียม จะทำให้ผู้ใช้มีความมั่นใจในการใช้ภาษา และได้รับการยอมรับจากสังคม เสริมเสน่ห์ให้กับตนเอง

๒. เข้าใจความหมายของคำราชาศัพท์ : คำราชาศัพท์นั้นนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งการอ่านและการฟัง โดยเฉพาะหนังสือประเภทวรรณกรรม การแสดงภาพยนตร์ ละครต่างๆ ทำให้เข้าใจความหมายได้อย่างลึกซึ้งและรับอรรถรสแห่งบทประพันธ์หรือการแสดงได้อย่างเต็มที่

๓. สืบทอดภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง : หากได้เรียนรู้ถึงคำราชาศัพท์แล้วจะได้ทราบว่าคำราชาศัพท์นั้นเป็นอีกระดับของภาษาไทย ซึ่งแม้จะเขียนอ่านได้ยาก แต่หากมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้จะทำให้มีความชำนาญคล่องแคล่วในภาษาไทยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะทำให้มีการถ่ายทอดภาษาไทยไปยังอนุชนรุ่นต่อไปอย่างถูกต้อง

ชนิดของคำราชาศัพท์

คำราชาศัพท์แบ่งออกเป็น ๕ ชนิดดังนี้

๑. คำนามราชาศัพท์

คำนามราชาศัพท์ คือ คำนามเฉพาะที่ใช้สำหรับเรียกชื่อคน สัตว์ สิ่งของ หากคำนามนั้นเป็นคำราชาศัพท์อยู่แล้วก็ถือว่าเป็น “คำนามราชาศัพท์” โดยปริยาย เช่น เกศา เขนย คันฉ่อง แสงดาบ สนับเพลา เอรಾವัณ

แต่หากคำนั้นเป็นคำนามสามัญ เมื่อต้องการนำมาใช้เป็นคำราชาศัพท์จะต้องแปลงคำนามสามัญเหล่านั้นด้วยการเติมบางคำไว้ข้างหน้าหรือตามหลังคำนามนั้นๆ ก่อน

คำนาม	คำนามราชาศัพท์
ดาบ	<u>พระแสงดาบ</u>
ครู	<u>พระบรมครู</u>
อำนาจ	<u>พระราชอำนาจ</u>
ม้า	<u>ม้าทรง</u>
เรือ	<u>เรือหลวง</u>
รถ	<u>รถพระที่นั่ง</u>

การแปลงคำนามสามัญให้เป็นคำนามราชาศัพท์

การแปลงคำนามสามัญให้เป็นคำราชาศัพท์นั้น จะต้องใช้การเติมคำเฉพาะในตำแหน่งหน้าหรือหลังคำนามสามัญ โดยคำเติมเฉพาะที่ใช้ในการแปลงคำนามสามัญให้เป็นคำนามราชาศัพท์ ได้แก่ พระบรมราช พระบรมพระราช พระ ตัน หลวง พระที่นั่ง เสวย บรรทม

๑. “**พระบรมราช**” ใช้นำหน้าคำนามสามัญเพื่อแสดงการเชิดชูเกียรติอย่างสูงสุดของพระมหากษัตริย์ เช่น พระบรมราชชนนี พระบรมราชโองการ พระบรมราชจักรีวงศ์ เป็นต้น

หากเป็นการกล่าวถึงพระพุทธเจ้านั้น จะใช้คำว่า “พระบรมพุทธ” เช่น พระบรมพุทธานุสาสน์ พระบรมพุทธโธวาท พระบรมสารีริกธาตุ เป็นต้น

๒. “พระบรม” ใช้นำหน้าคำนามสามัญที่มาจากภาษาบาลีหรือสันสกฤตเพื่อเป็นการเชิดชูพระอิสริยยศของพระมหากษัตริย์ พระพุทธเจ้า และพระบรมราชวงศานุวงศ์

๓. “พระราช” ใช้นำหน้าคำนามสามัญที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต หรือภาษาไทยบางคำที่เกี่ยวกับพระเจ้าแผ่นดิน พระราชินี และพระยุพราช โดยถือว่ามีความสำคัญรองลงมาจากคำว่า “พระบรม” ซึ่งคำนามเหล่านั้นจะอยู่ในหมวดของเครื่องญาติ บริวาร อวัยวะ กริยาอาการ เครื่องใช้ เช่น พระราชบิดา พระราชดำริ พระราชอาสน์ พระราชอำนาจ เป็นต้น

๔. “พระ” ใช้นำหน้าคำนามสามัญที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ หรือเจ้านาย โดยคำนามเหล่านั้นจะต้องอยู่ในหมวดของอวัยวะ กริยาอาการ ความเป็นไป เครื่องญาติ บริวาร เครื่องใช้ เช่น พระเนตร พระพักตร์ พระอัยกา พระฉาย เป็นต้น

ราชาศัพท์ และคำสุภาพ

ฉบับนักเรียน

เรียนรู้การใช้คำราชาศัพท์ที่ใช้กับพระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ พระสงฆ์ ตลอดจนคำสุภาพ สำหรับสุภาพชนในระดับชั้นต่างๆ ตั้งแต่ที่มาของ คำศัพท์ แนวทางการใช้งานทั้งการอ่าน การเขียน พร้อมแสดงตัวอย่างการนำไปใช้ที่ถูกต้องเหมาะสม

- ความหมาย, ที่มา และคุณค่า ของคำราชาศัพท์
- ชนิดของคำราชาศัพท์
- หลักการ และวิธีการใช้คำราชาศัพท์
- หมวดคำราชาศัพท์ที่น่าสนใจ
- การใช้ราชาศัพท์ในการพระราชนิพนธ์ต่างๆ
- การเขียนหนังสือถึงบุคคลต่างๆ
- การใช้คำราชาศัพท์สำหรับพระภิกษุสงฆ์
- รวมคำราชาศัพท์ (คำสามัญ-คำราชาศัพท์)
- หลักการใช้คำสุภาพ
- รวมคำสุภาพ (คำสามัญ-คำสุภาพ)

สามารถใช้อ่านประกอบการเรียนตามปกติ หรือใช้อ้างอิงเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา รวมทั้งเตรียมความพร้อมสำหรับการสอบในทุกๆระดับชั้น

ร่วมสืบสาน

มรดกของชาติ
ด้วยการใช้ภาษาไทย
และคำราชาศัพท์
อย่างถูกต้อง

เรียบเรียงโดย **คณาจารย์ภาษาไทย**
ควบคุมคุณภาพโดย **บรรณาธิการอินโฟเควสท์**

จัดจำหน่ายโดย **IDC**
PREMIER
ISBN 885-916-100-388-5

8 859161 003885

55 บาท